

տարակը շինուած էր ժԳ. դարուն և ցցանկին սրահները 1180—1200»։ (Տե՛ս Camille Enlartի Les monuments des Croisés dans le Royaume de Jerusalem, II. p. 96—98)։

3. Քէրէկի հայ գաղութը եւ իր եկեղեցին.

Քէրէկի ճիշդ ծագկեալ վիճակին, 1181ին, Երուսաղէմի ճամբով, Քէրէկ կու գար Կիլիկիոյ իշխաններէն Ռուբէն Բ., Լևոն Մեծագործ թագաւորին եղբայրը։ Ռուբէն նպատակաւ մը կ'այցելէր Քէրէկի տիրոջ՝ որ էր, ինչպէս վերև նշանկեցինք, Տը Շադիլեոն, որ իր քաջագործութիւնները հասուցած էր մինչեւ արկածախնդրութիւն և կողոպուտ։ Ռուբէն անտարակոյս լսելով նոյն պարոնին համբաւը, ըստ Սմբատ Պատմչի և այլոց, Քէրէկ գացած էր կնութեան առնելու անոր Իզապել դուստրը։ Ռուբէն էր «բարեմիտ, առատ, տեսեամբ գեղեցիկ եւ ի զինուորութեան արի եւ աջող ի նետին», Պատմչին ըսած այս յատկութիւններն ունէր. ուստի յաջողեցաւ հասնիլ իր նպատակին. մեծածախս հարսնիք մը կատարեց Քէրէկի մէջ և մեկնեցաւ Կիլիկիա։ Ռուբէն, ինչպէս ի համբաւոյ, նոյնպէս անձամբ տեսաւ Քէրէկի եւ այս կողմերուն բարգաւաճ վիճակը, և առևտրական նպատակաւ բազմաթիւ գաղթականներու խուժումը. հաւանական է որ՝ ան իր վերագործին՝ թելազրեց Կիլիկեցի հայերը կամ իր հետեւորդները՝ հաստատուելու Քէրէկի մէջ, օգտուելու համար Լատին իշխանութեան թոյլտուութիւններէն, առանց մտաբերելու թէ՛ Տը Շաթիլեոնի արկածախնդրութիւնները օր մը կործանումի պիտի առաջնորդէին Քէրէկ քաղաքը և Լատին իշխանութիւնները։ Քէրէկի մէջ հայ դաղութի մը գոյութիւնը ստոյգ է. ան տեսած է մինչև ժԹ. դարու կէտը. յայտնի է թէ Ուաչակրաց մեկնուածն յետոյ, որչափ որ Հայք արարական իշխանութեան տակ, պահեցին իրենց գոյութիւնը, շնորհիւ իրենց եկեղեցւոյն՝ որուն ծոցէն չգատուեցան դարերով, հակառակ բազմապիսի դժուարութիւններուն, բայց կորուսին իրենց լեզուն ու կենցաղը, իւրացնելով հետզհետէ իրենց զրացիներուն կենցաղական սովորութիւնները, ինչպէս կը նկարագրեն ուղևորք և հնախօսք, յետոյ դժբաղդ պարագաներու տակ, ձուլուեցան ուրիշ սղգերու հետ՝ միայն անոնցմէ երկու ընտանիք յերուսաղէմ և երկուք՝ ի Բեթ-